

Suomalainen yrttitutkimus on arkistojen mapeissa

Bertalan Galambosi yliagronomi

Vuosien 1984-2014 välillä Mikkelissä suoritettu yrttitutkimusten tuloksia ja dokumentteja on arkistoitu Kansallisarkisto Mikkelin toimipaikkaan Pirttiniemenkadulle. Bertalan Galambosin yrttitutkimusarkiston luovutus käsittää 1.20 hyllynmetriä asiakirjoja vuoteen 2018 saakka. - ***Bertalan Galambosin yrttitutkimusarkisto*** – löytyy Kansallisarkiston VAKKA – arkistotietokannassa.

Yrttitutkimuksen olennainen ominaisuus on se, että se koskee hyvin monta erilaisia kasvilajeja kihokista koivuun ja yrttikasveja käytetään hyvin moneen eri tarkoitukseen: mausteena, rohdoksena, tuoksuaineena, kosmetiikan raaka-aineina, väri- ja karkote- jopa koristekasveina. Siksi yrttitutkimusten tuloksia julkaistiin käytöstä riippuen hyvin erilaisissa lehdissä ja julkaisussa. Ja nyt näitä julkaisuja ja alkuperäisiä dokumentteja löytyy yhdessä paikassa. Kansallisarkiston osalta arkiston järjestämisen osalta ohjaamisesta on vastannut ylitarkastaja Petri Böök.

Kiinnostuneiden ja käyttäjien töiden helpottamiseksi yrttitutkimusarkisto on jaettu eri sarjoihin tutkimusten (samankaltaisten) sisältöjen mukaisesti.

Klikkaamalla ” **Kasvikohtainen lista aakkosjärjestyksessä**” sarjaa tulee esiin 118 yrttikasvien tieteellisen ja suomenkielisen nimiä. Julkaisuotsikkojen määrä on yhteensä 590. Klikkaamalla nimiä ilmestyy ruutuun k.o. yrttikasvista kirjoitettuja julkaisuja. Julkaisujen määrä vaihtelee kasveittain. Noin kasvien puolesta on kirjoitettu 1-4 julkaisuja, mutta tärkeimmistä yrtilajista syntynyt 5-10 kirjoitus. Eninteen tutkituista yrtilajeista, esim. nokkosesta, mintuista tai ruusujuurista on kirjoitettu jopa 15-25 julkaisuja.

Teemakohtaiset kirjoitus sarjassa kerättiin yhtään yrttituotantoa, markkinointia, viljelytekniikka ja laatua käsitteleviä kirjoituksia. Julkaisujen määrä on 630 ja niitä ryhmiteltiin 36 teeman mukaisesti. Sieltä löytyy analyyseja yrttitutkimuksen tilasta Euroopasta, Venäjältä, Suomesta, jopa Lapista. Laajasti käsitellään yrtilajien viljelytekniisiä kysymyksiä, esim. lisäys, kateviljely, koneellistaminen, siementuotanto ja luomuviljely. Jatkojalostus teemoissa löytyy tietoja kuivatuksesta ja aromiöljyjen tislauksesta, suomalaisten yrttien aromisuudesta, puhtaudesta ja vertailututkimuksista eri maiden kanssa. Eri alaotsikoissa löytyvät uusien yrttien kotiuttamista ja viljellynnoton tuloksista, yrttien elämyksellisyydestä ja kulttuurihistoriallisista merkityksistä.

Molemmissa listassa julkaisujen jälkeen on merkattu, missä kukin julkaisu löytyy. Kolmelle ristille (+++ - merkille) merkatuista julkaisusta kansiossa on paperi versio. Kolmelle nuolilla (<<< - merkille) merkatut julkaisut ovat luettavissa arkistoidusta kokoamateoksessa. Arkiston alussa on hakemisto, jossa selitetään eri merkintöjen tarkoitukset. Kokoamateokset ovat eri otsikossa.

Näitä julkaisuja löytyy **Kirjoituksia julkaisutyypin ja lehtien mukaan sarjasta**. Pääsarjan alla olevassa alasarjassa löytyy Suomessa ja muissa maissa julkaistuja kirjoja ja tieteellisiä

aikakauslehtiä. Lukijoiden kannalta aikakauslehti kokoelma on tärkeä, koska tutkijoiden kirjoituksia julkaistiin 1992 -2014 välillä ensisijaisesti MTT:n eri julkaisusarjoissa (MTT Tiedote, Julkaisusarja A ja B, Maa- ja elintarviketalous (MET) tai Luke, Luonnonvara ja biotalous tutkimus. Tällä löytyvät myös Helsingin yliopiston eri julkaisusarjoissa ilmestyneet isommat opukset. Näiden julkaisujen suuri osa löytyy netissäkin, ja annetaan myös niiden nettiosoitettakin.

Tutkimusraportit sarja sisältää alkuperäisiä raportteja (30 kpl). Viime vuosikymmenien aikana tutkimusten rahoitukset olivat projektiluonteisia, ja loppuraportit sisältävät koko projektien olennaisia osia. Yrtytutkimusraporteista on mainittavia mm. koko prosessia aloittava Puumalan projektin raportti, uutuusyrttien, kihokin, kiinalaisten rohdoskasvien tai venäläisten yrttien viljelyä tutkittavat raportit. Erikseen on mainittava MTT:n ja suomalaisen lääketehaan, Hankintatukku Oy:n välinen tutkimusyhteistyö, koska vaikka rahoitus oli yksityinen, tutkimustulokset olivat yleisesti käytettävissä. Tämä yhteistyön tuloksia ovat useiden kotimaisten rohdosyrttien mm. kotimainen punahatun ja ruusujuurien viljelymenetelmiä ja tuotteistaminen.

Lopuksi on mainittava vuosikymmenien aikana, eri maiden yrtytutkimusinstituuteissa tai rohdoskasvi konferensseissa tehtyjen vierailujen **matkaraportteja** (43 kpl) ja yrtytutkimuksista ja yrtytkursseista kirjoitettu ammatti- ja yleislehtien **lehtileike kokoelmat** (2 kansio).

Hakureitti ulkopuolelta:

www.arkistot.fi > Aineistot > Verkkopalvelut ja tietokannat > VAKKA arkistotietokannat > Tarkennettu haku > 1.Nimihaku (Kirjoita: Galambosi >tee haku >1 osuma > klikkaa > Bertalan Galambosin yrtytutkimusarkisto > klikkaa > Sarjat > sisältö avautuu.

Lyhempi reitti: ensiksi <http://www.narc.fi:8080/VakkaWWW/TarkHaku.action> >> ja jatkaa edellisen tapaan ...1. Nimihaku> ...

Kirjoittaja esittää sydämelliset kiitokset niille henkilöille, jotka ovat mahdollistaneet aineiston sijoittamista Mikkelin Maakunta- arkistoon: Helsingin yliopistokeskuksen pääsihteeri, Matti Malinen, Kansallisarkiston erityisasiantuntija Tytti Voutilainen ja Kansallisarkiston ylitarkastaja Petri Böök!